

Michel Foucault Yaşasaydı ya da Herculine Barbin İstanbul'da

What if Michel Foucault was Alive or Herculine Barbin was in İstanbul?

Fatih ARTVINLİ^{ID}

Acıbadem Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye

ÖZ

Ünlü düşünür Michel Foucault, 1976 yılında, Fransız Sağlık Bakanlığı arşivlerinde araştırma yaparken, ondokuzuncu yüzyılın önemli adli tıp uzmanlarından Auguste Ambroise Tardieu tarafından yayımlanan bir esere rastlar. Tardieu'nun 1872 yılında *Question médico-légale de l'identité* başlığıyla yayımlanan eserinde, cinsiyet tayininde adli tıbbın rolüne dair görüşler yer almaktadır. Herculine Barbin isimli bir interseks bireyin (o dönemki adlandırma ile 'hermafrodit') anılarından parçalar da içeren bu eserin 1874 yılında yapılan ikinci baskısında Barbin'in elyazması hatıralarının tam metni yer almaktadır. Foucault, Tardieu'nün söz konusu kitabıyla birlikte Herculine'in hatıralarını keşfeder; ardından Herculine hakkında yazılmış tıbbi raporlar, basında yer almış bazı haberler ve resmi evrakı içeren derlemeyi 1978 yılında *Herculine Barbin, dite Alexina B.* adıyla yayımlar. İki yıl sonra kitap Foucault'nun önsözünü birlikte İngilizce'ye çevrilir ve Herculine'in yaşamı daha geniş bir okur kitlesine ulaşır. Bugün Herculine Barbin ismi, queer çalışmaları ve toplumsal cinsiyet araştırmaları

başta olmak üzere farklı alanlarda yazılmış yüzlerce kitap ve makalede geçmektedir. Foucault'nun derlediği Herculine Barbin'in hatıralarını içeren ve pek çok tartışmaya yol açan bu kitap, 41 yıl sonra, geçtiğimiz yıl Türkçe'ye çevrilerek yayımlandı. Kitabın Türkçe baskısı başka bir açıdan da büyük önem taşımaktadır çünkü bu kitapta bir başka unutulmuş ismin keşfi yer almaktadır: Dr. İbrahim Şevki. Bir Osmanlı hekimi olan İbrahim Şevki, Herculine Barbin'in anılarını Foucault'dan yaklaşık yüzyıl önce keşfetmiş ve 1885 yılında Tardieu'nun eserini, dolayısıyla Herculine'nin anılarını Türkçe'ye çevirerek yayımlamıştır. Bu yazının amacı, yaklaşık 150 yıllık bir hikâyeyi barındıran Herculine Barbin Nam-ı diğer Alexina B. kitabını, tarihsel bağlamıyla birlikte değerlendirmek ve tarihçi Ebru Aykut'un ilk defa günışığına çıkardığı Dr. İbrahim Şevki'yi nöropsikiyatri camiasına tanıtmaktır.

Anahtar Kelimeler: Michel Foucault, Herculine Barbin, İbrahim Şevki, cinsiyet tayini, interseks, nöropsikiyatri tarihi

ABSTRACT

In 1976, the eminent philosopher Michel Foucault encountered a work written by the 19th century forensic scientist, Auguste Ambroise Tardieu, in the archives of the French Department of Public Hygiene. Tardieu's *Question médico-légale de l'identité* (1872) discusses the role of forensic science in the assignment of sex. The second edition of the book, which consists of fragments from the memoirs of Herculine Barbin, an intersex person (known as "hermaphrodite" at the time), was published in 1874, accompanied by the full text of Barbin's handwritten memoirs. In the wake of his discovery of Tardieu's work and Herculine's memoir, Foucault edited the book, *Herculine Barbin, dite Alexina B.*, consisting of the medico-legal documents, results of medical examinations, court documents, and press reports pertaining to Barbin's life in 1978. Two years later, when Foucault wrote an introduction to the book that was translated into English, Herculine's life reached a larger audience. Today, hundreds of books and articles in various disciplines, notably in queer

and gender studies, refer to Herculine Barbin's name.

The book edited by Foucault was published in Turkish last year, which was 41 years after its original publication. The Turkish edition of the book is significantly important because it introduces the reader to another forgotten name, Dr. İbrahim Şevki. İbrahim Şevki, an Ottoman physician, had already discovered the memoirs of Herculine Barbin about a hundred years ago before Foucault, and published it along with Tardieu's work in Turkish in 1885.

This article aims to evaluate a 150-year-old story, within its historical context, and present Dr. İbrahim Şevki whose work was discovered by the historian, Ebru Aykut, and introduced to the field of neuropsychiatry.

Keywords: Michel Foucault, Herculine Barbin, İbrahim Şevki, gender assignment, intersex, history of neuropsychiatry

Cite this article as: Artvinli F. Michel Foucault Yaşasaydı ya da Herculine Barbin İstanbul'da. Arch Neuropsychiatry 2021;58:334-337.

GİRİŞ

Geçtiğimiz yıl, bir kitap sessiz sedasız Türkçe'ye çevrildi (1). Her yıl, pek çok dilden binlerce edebiyat ve akademik kitabın çevrildiği Türkiye'de, şüphesiz her kitabın ses getirmesi beklenebilir. Söz konusu kitap, ünlü Fransız düşünür Michael Foucault (1926-1984), tarafından ortaya çıkarılmış ve epey ses getirmiş bir kitap olsa dahi.

Yaklaşık 150 yıllık gözden kaçmış ilginç bir hikâyeyi barındıran *Herculine Barbin Nam-ı diğer Alexina B.*'nin cinsiyet tayini ve nöropsikiyatri tarihiyle ilgilenenlerin özellikle ilgisini çekeceğini düşünüyorum. Yazının amacı, yaklaşık 150 yıllık bir hikâyeyi barındıran kitabı, tarihsel bağlamıyla

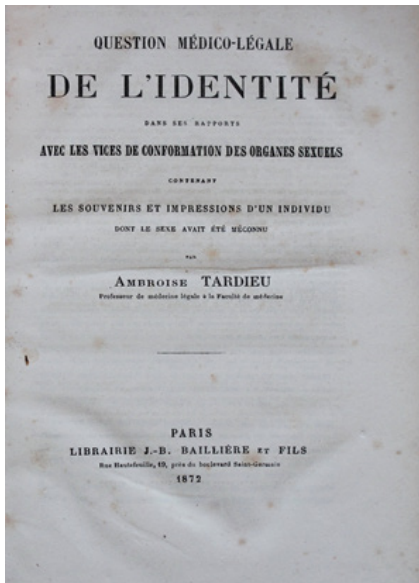
birlikte değerlendirmek, tarihçi Ebru Aykut'un ilk defa günışığına çıkardığı Dr. İbrahim Şevki'yi nöropsikiyatri camiasına tanıtmak ve Türkiye'de giderek daha fazla tartışılan cinsel kimlik meselesine dolaylı yoldan katkıda bulunmaktır.

Kitabın hikâyesi epeyce geriye gidiyor. 1838 yılında Fransa taşrasında doğan *hermafrodit* bir çocuğa Adélaïde Herculine adı verilir ve kız olarak vaftiz edilir. Herculine, ömrünün 22 yılını doğumunda tayin edilen bu cinsiyetin hükmü altında geçirir, yaşadığı bir ilişki ve bir dizi olay sonucu, mahkeme kararıyla cinsiyeti *erkek* olarak değiştirilir ve ismi Abef'e

dönüşür. 1868 yılında, Paris'te Ecole-de-Médecine Sokağı'ndaki bir evin küçük bir odasında hayatına son veren Herculine Barbin ya da nam-ı diğer Alexina B. geride, annesine yazdığı bir veda mektubu ve hatıralarını bırakır. Marc Lafrance'ın dediği gibi "Geriyeye bu hatıraları bırakan Barbin, modern bilime başka hiç bir 19. yüzyıl eserinin yapamayacağı bir şeyi verir: hermofradit deneyiminin birinci elden anlatımı" (2).

Herculine Barbin hakkında yazılanlar ve hatıralarının nasıl ortaya çıktığı ve bugüne nasıl ulaştığına gelince, olayların akışı kısaca şöyle özetlenebilir:

1860 yılında, Herculine'in "hakiki" cinsiyetini tayin eden Doktor Chesnet, bu istisna vaka ile ilgili bir rapor kaleme alır (3). Herculine'in ölümünden sonra icra edilen otopsinin raporu ise Doktor Goujon tarafından 1869 yılında yayımlanır (4). Herculine'in iç ve dış genital anatomisiyle ilgili ayrıntılar içeren bu tıbbi raporların ardından esas kapsamlı metin, yani Herculine'nin yaşam öyküsü ve hatıralarını içeren metin Paris Üniversitesi Tıp Fakültesi profesörlerinden, zamanın ünlü adli tıp uzmanı Auguste Ambroise Tardieu (1818-1879) tarafından yayımlanır. Tardieu, Herculine'nin hatıralarını derleyerek önce 1872 yılında, *Question médico-légale de l'identité* (Adli Tıp Açısından Kimlik Meselesi) başlıklı monografi eserinin içinde bir bölüm olarak yayımlar (Şekil 1). Kitapta, cinsiyet tayininde adli tıbbın rolüne dair mütalaalar ve hermafrodizm vakaları yer almaktadır. 1874 yılında, kitabın ikinci baskısında Herculine Barbin'in elyazması hatıraları *Cinsiyeti Meçhul Birinin Anıları ve İzlenimleri* adı altında yayımlanır (5). Daha çok tıp ve cerrahi kitapları yayımlayan bir yayınevi tarafından basılan bu eser, o dönem dar bir çevrede okunup ardından yaklaşık yüzyıl boyunca unutuşa terk edilir.

Şekil 1. Ambroise Tardieu'nun 1872 yılında ilk baskısı yayımlanan ve Herculine Barbin'in anılarını içeren kitabın kapağı.

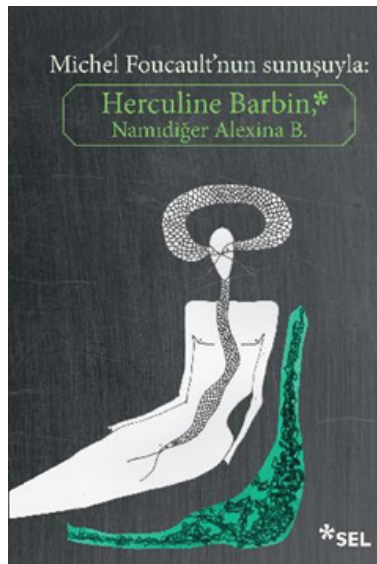
Ünlü Fransız düşünür Michel Foucault, *Cinselliğin Tarihi* (6)'nin ilk cildinin yayımlandığı bir dönemde, 1976 yılında, Fransız Sağlık Bakanlığı arşivlerinde araştırma yaparken Tardieu'nün kitabını, dolayısıyla Herculine'in hatıralarını keşfeder. Foucault, hatıralarla birlikte Herculine hakkında yazılmış tıbbi raporlar, mahkeme evrakı ve basında yer almış bazı haberleri ihtiva eden derlemeyi 1978 yılında *Herculine Barbin, dite Alexina B.* adıyla yayımlar (7) (Şekil 2). İki yıl sonra kitap Foucault'nun önsözüyle birlikte İngilizceye çevrilir ve Herculine'in yaşamı daha geniş bir okur kitlesine ulaşır (8). Bugün artık Herculine Barbin ismi, queer çalışmaları ve toplumsal cinsiyet araştırmaları başta olmak üzere farklı alanlarda yazılmış yüzlerce kitap ve makalede geçmektedir.

HERCULINE BARBIN YA DA NAM-I DİĞER ALEXİNA B.

Herculine Barbin'in anılarının Türkçe çevirisi (Şekil 3) iki ana bölümden oluşuyor. Birinci Bölüm'de, Michel Foucault'nun sunuşu, Herculine

Şekil 2. Kitap kapağı: Herculine Barbin, dite Alexina B. Paris: Gallimard, 1978.

Şekil 3. Kitap kapağı: Herculine Barbin, Nam-ı diğer Alexina B. İstanbul: Sel Yayıncılık, 2019.

Barbin'in *Anılarım* başlığını taşıyan hatıralarının yanı sıra yukarıda bahsettiğimiz tıbbi raporlar ve belgeleri içeren *Dosya*, Alman psikiyatrist Oscar Panizza'nın bu hatıralardan etkilenecek kalemeye aldığı, 1893'te yayımlanan *Manastırda Skandal* başlıklı öyküsü ve Eric Fassin'in, *Gerçek Cinsiyet* başlıklı inceleme yazısı yer alıyor. Birinci Bölüm'de yer alan yazılar, Sezin Boyabatlı tarafından Fransızca'dan Türkçe'ye çevrilmiş. Kitabın İkinci Bölümü'ne geçmeden önce, Herculine Barbin'in anılarına ve niçin bu kadar önemli olduğuna kısaca değinelim.

Herculine Adélaïde Barbin, Alexina B. ya da Abel Barbin'in *erkek* kimliğini elde ettikten sonra yazdığı anıları, Foucault'nun tabiriyle *tarihi bir belge* niteliğindedir; çünkü cinsel kimlik arayışının bir mesele haline geldiği 19. yüzyılda, tıbbın, hukukun ve toplumun cinsel kimlikleri nasıl sorguladığı, yargıladığı ve hükme bağladığını göstermekte ve daha özel olarak hermafroditliğe dair geniş bir bakış açısı sunmaktadır. Herculine Barbin'in otopsisini yapan Doktor Goujon, daha 1869 yılında bu "istisnai durum"u fark etmiştir:

"Raporladığım gözlem, bilimin bu türde sahip olduğu en eksiksiz gözlemlerden biridir kesinlikle; zira bu gözlemin konusu olan kişi, tabiri caizse doğumundan ölümüne dek izlenebildi, keza gerek kadavrası üzerindeki inceleme gerekse de otopsi tam bir özenle yapılabildi. Bu gözlem bilhassa istisnai bir olgu nedeniyle, söz konusu kişinin bize uzun bir hatırat bırakmasıyla eksiksizdir. Bu hatırat aracılığıyla hayatının tüm detaylarını,

fiziksel ve dşünsel gelişiminin farklı dönemlerinde onda oluşan bütün duyguları öğrenmemiz mümkün olmuştur.” (s.136)

Gerçekten de Herculine Barbin, kısa süren ve intiharla sonuçlanan yaşamını tüm detaylarıyla kaleme almıştır. Sosyolog Eric Fassin’in dediği gibi “bir 19. yüzyıl romanının üslubundan izler taşıyan” (s.196) metin, son derece içten, ayrıntılı ve sürükleyici bir dile sahiptir. Hayatının sıra dışı tuhaflıklarını ve yaşadıklarını, bir çok kişinin “inanılmaz saçmalıklar” şeklinde değerlendirebileceğini belirten Barbin, “Onlardan tek bir şey rica ediyorum: Her şeyden önce samimiyetime inansınlar” demektedir. (s.34).

Yaklaşık 100 sayfalık Anılarım şu sözlerle başlamaktadır:

“Yirmi beş yaşındayım, henüz genç olsam da, hayatımın kaçınılmaz sonuna yaklaştığımdan hiç kuşum yok.

Çok acı çektim, tek başıma! Tek başıma acı çektim! Herkes beni terk etmişti! Beni lanetleyerek benden kaçan bu dünyada yerim belli değildi. Beni çocukluktan çıkarken, yani her şey genç olduğundan ve parlak bir gelecek vadettiğinden her şeyin güzel olduğu o yaşta yakalayan bu korkunç acıya yaşayan hiçbir canlı ortak olmamalı.” (s.23)

Çocukluğu ve ilk gençliği dini kurumlarda geçen Herculine, ne kadın ne erkek cinsiyetinin kılıfına sığabilmiş, sığamadığı için kendini ait hissettiği çevreden ve sevdiklerinden kopmak mecburiyetinde kalmıştır. Rahibe okulunda, sevgilisi Sara ile arasındaki yakın ilişki kısa süre sonra dedikodulara konu olan ve korktuğu şey başına gelen Herculine’nin yaşadıkları, hiç kuşkusuz bugün yaşamakta olan benzer acı hikâyeleri akla getirmekte ve cinsel kimlik meselesiyle ilgili pek çok soruyu da yeniden düşündürmektedir:

“Acımasız bir yargıç olan bu toplum, gizli bir dipsiz uçurumun kenarına birlikte fırlatılmış, kaçınılmaz düşüşleri aralarındaki esrarengiz bağdan kaynaklanan iki sadık ruhun bu kutsal aşkı hiç çekinmeden soldurabilir. Başlaşmak gerekirken mahkûm eden halkın aptal körlüğü!” (s.104)

Foucault, kitaba yazdığı önsözde “Ne Alexina’nın vakası ne de anıları o zamanlarda çok fazla ilgi çekmiş gibi görünüyör” demektedir (p. xiv). Fakat kitabın Türkçe çevirisinde okuyucuyu bekleyen büyük bir sürpriz var. Daha doğrusu, sağ olsaydı Foucault’yu kesinlikle hayrete düşürecek bir keşif daha var: Meğer, İbrahim Şevki isimli bir Osmanlı hekimi, Herculine Barbin’in anılarını Foucault’dan yaklaşık yüzyıl önce keşfetmiş ve 1885 yılında Tardieu’nun eserini, dolayısıyla Herculine’nin anılarını dünyada ilk kez Fransızcadan başka bir dile, Türkçeye çevirmiştir.

UNUTULMUŞ BİR OSMANLI HEKİMİ: İBRAHİM ŞEVKİ

İbrahim Şevki’yi ve çevirisini keşfeden isim ise 19. yüzyıl Osmanlı Devleti’nde toplumsal cinsiyet, suç ve adli tıp gibi alanlarda başarılı çalışmalarıyla bilinen tarihçi Ebru Aykut (9). Aykut, İbrahim Şevki’nin 1885 yılında yayımlanan eski Türkçe (Osmanlıca) çevirinin transliterasyonunu yapmakla yetinmemiş, kelimenin tam anlamıyla “unutulmuş bir ismi”, sinir hastalıkları ve adli tıp uzmanı Doktor İbrahim Şevki’yi keşfederek tıp tarihindeki yerine iade etmiştir (10). Peki kimdir İbrahim Şevki ve Herculine Barbin’in hatıraları ile yolu nasıl keşirmiştir?

Fransızca eğitim veren Mekteb-i Tıbbiye-i Askeriye-i Şahane’den (Askeri Tıbbiye) 1871 yılında mezun olan Doktor İbrahim (Yusuf) Şevki, ertesi yıl girdiği sınavdan başarılı olur ve hükümet tarafından Paris’e gönderilir. 1873-1876 yılları arasında üç yıl boyunca Paris Üniversitesi (Sorbonne) Tıp Fakültesi’nde sinir hastalıkları ve adli tıp alanında ihtisas yapan İbrahim Şevki’nin yanında çalıştığı kişi Doktor Auguste Ambroise Tardieu’dür. Yani Herculine Barbin’in hatıralarını içeren *Question médico-légale de l’identité* yayımlandığı ve 1874’te ikinci baskıyı yaptığı dönemde İbrahim Şevki Paris Üniversitesi’nde, Tardieu’nun yanında ihtisasına devam etmektedir. Paris’ten İstanbul’a dönen İbrahim Şevki, 1880 yılından itibaren, üç yıl

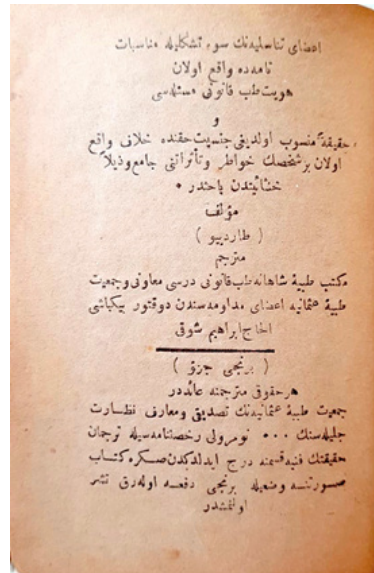
boyunca, başhekimliğini Dr. Luigi Mongeri’nin yaptığı, dönemin en önemli akıl hastanesi olan Toptaşı Bimarhanesi’nde çalışır (11). Aynı zamanda tıp fakültesinde adli tıp dersinin muavinliğini de yapan İbrahim Şevki, 1880’li yıllar boyunca Fransızca’dan önemli eserler ve makaleler çevirir.

Nöropsikiyatri alanını ilgilendiren çevirilerinden ikisinden bahsetmek yeterli olacaktır: Birisi, dönemin ünlü alienistlerinden Doktor Foville’in kaleme aldığı akıl hastalarının cezai mesuliyetleri üzerine bir makalesi, diğeri ise ünlü Fransız psikiyatrist ve nörolog Ernest Charles Lasègue’in (1816-1883) vefatından iki yıl sonra yayımlanan bir biyografi kitabının çevirisidir (12). *Anoreksiya nervoza’yı* tanımlayarak ilk defa adını koyan, Doktor Falret ile birlikte *folie à deux’yü* (paylaşılmış psikotik bozukluk) tıp literatürüne kazandıran Lasègue, aynı zamanda İbrahim Şevki’nin hocasıdır.

İbrahim Şevki, hocası Tardieu’nün *Question médico-légale de l’identité* eserini çevirerek *Hüviyet* başlığıyla 1884-1885 yılında önce *Tercüman-ı Hakikat* gazetesinde iki ay boyunca tefrika etmiş, hemen ardından ise dönemin en önemli yazarlarından Ahmed Midhat Efendi’nin kaleme aldığı bir sunuş yazısıyla birlikte kitap olarak yayımlamıştır (Şekil 4). İşte, elimizdeki kitabın İkinci Bölümü’nde İbrahim Şevki’nin *Aleksina B...’nin Sergüzeşti* başlıklı çevirisi ve Ahmet Mithat Efendi’nin *Hüviyet yahut Hakayık-ı Hünsaiyyet* başlıklı sunuş yazısı yer alıyor. 1885 yılına ait bu metinlerin transliterasyonunu titizlikle hazırlayan Ebru Aykut’un bir de yazısı var bu bölümde; yukarıda hayat hikâyesini özetlemeye çalıştığım *Osmanlı’nın Tardieu’sü Doktor İbrahim Şevki’yi* gün ışığına çıkaran uzun bir makalesi.

Aykut’un belirttiği gibi, Herculine Barbin’in anıları, ilk defa yayımlandığı dönemde orijinal dili olan Fransızca’dan daha çok Türkçe’de okunmuştur. Anılar, bölümler halinde gazetede yayımlandığı için hem daha çok kişiye hem de daha geniş bir okur kitlesine ulaşmıştır. Aykut, yazısını, İbrahim Şevki’nin kişisel *background’una* ve dönemin ruhuna dikkat çeken tespitiyle noktalamıştır:

*“Hem Paris’te ihtisas yaparak klinik tecrübe edinmiş, Avrupa görmüş, dönemin tıbbi ilgi ve yönelimlerini yakından takip eden bir hekimdir İbrahim Şevki; hem de Tıbbiye’de Türkçe eğitim için gerekli kitap ve makaleleri tercüme eden, Fransızca ve Latince kadar Arapça ve Farsçaya da hakim bir mütercim. İşte hocası Tardieu’nün kitabı *Question médico-légale de l’identité’yi* ve bu vesileyle Herculine Barbin’in hatıralarını tercüme etmesinin arında da böyle bir arka plan bulunmaktadır; kişisel olduğu kadar Osmanlı ve Avrupa tıp çevreleri arasındaki etkileşimi, bilgi akışının bu dönemde ne derece küreselleştiğini gösteren, zamanın ruhuyla ilgili bir arka plan.” (s.252)*

Şekil 4. Herculine Barbin’in anılarını eski Türkçeye (Osmanlıca) çeviren İbrahim Şevki’nin 1885 yılında yayımlanan çeviri kitabının kapağı.

İbrahim Şevki 1893 yılında, gönüllü olarak görev aldığı kolera salgınında hayatını kaybetmiş, ismi ve çevirisi -Herculine Barbin gibi- kısa süre sonra unutulmuştur. Geriye raflarda tozlanmış kitapları, gazete ve dergilerde solmuş yazıları ve çevirileri kalmıştır. Elimizdeki kitap ise Herculine Barbin'i ve İbrahim Şevki'yi yaklaşık 150 yıl sonra, çok iyi bir edisyon ile yeniden Türkçe'ye kazandırmıştır.

SONUÇ

Herculine Barbin, 19. yüzyılda Fransa'da yaşamış ve âşk olmuş bir genç *hermafrodit*'in hikâyesidir. Filozof Michel Foucault tarafından yeniden keşfedilen ve yayına hazırlanan Barbin'in hikâyesi bize, cinselliğin çok boyutlu doğasını anlatmaktadır. Foucault, esere giriş yazısını kışkırtıcı bir soruyla açmaktadır: "Gerçekten, doğru bir cinsiyete ihtiyacımız var mı?" (p.vii).

Bir *hermafrodit deneyimin* birinci şahıs anlatımı olan Herculine Barbin, halen pek çok verimli tartışmaya zemin olan, cinsellik çalışmalarının kurucu metinlerinden biridir. Alice Dreger *Hermafroditler ve Cinsiyetin Tıbbi İcadı*'nda, Barbin vakasını cinselliğin tıbbi tarihindeki en önemli olaylardan biri olarak konumlandırmaktadır (13). Aurora Laybourn-Candlish'e göre "Herculine Barbin Foucault'nun teorilerinin bir zaferi ve açık, anlaşılır normların dışına çıkılması anlamına gelen trajik bir örnek'tir (14).

Foucault'nun Barbin dosyasına yazdığı giriş yazısını, yazarın cinsiyet ve güç hakkında kendi şahsi fikirlerini içermesi nedeniyle itiraz edilebileceğini öne süren Marc LaFrance, aynı zamanda hikâyenin önemini de altını çizer: "Barbin'in hikâyesi, yüksek modernitenin katı ve iki cinsiyete dayalı sistemine karşı koyan bedenlerin üzerinde gücün nasıl birtakım taktik ve stratejilerle uygulandığının çarpıcı bir örneğidir" (2). Öte yandan Butler, Foucault'u "Herculine'nin cinselliğini, cinsiyetin daraltılması ve zorla kabul ettirilmesinden önceki bir ütöpik zevk oyunu gibi" romantize etme eğilimi nedeniyle eleştirir (15).

İnterseksi anlama biçimimiz zamanla değişti. Şikago'daki Uluslararası Uzlaşma Konferansı'nda "kromozomal, gonadal ve anatomik cinsiyetin atipik olduğu konjenital durumlar" yerine *Cinsiyet Gelişim Bozuklukları* ve kısaltılmış haliyle CGB yeni bir şemsiye terim olarak önerildi (16). 2006 yılında yayımlanan Şikago Uzlaşması'nın amaçlarından biri, kaba, özensiz ve damgalayıcı olduğu için eleştirilen *interseks*, *yalancı hermafroditizm*, *hermafroditizm*, *cinsiyet değiştirme*, *cinsiyet temelli tanı isimleri* gibi "özellikle tartışmalı terimler"i yenileriyle değiştirmektir (17). Şikago Uzlaşması, her ne kadar potansiyel olarak damgalayıcı kelimeler yerine daha az tartışmalı terimleri getirirse de yeni terminoloji de eleştiriyi sonuçlandı (18). *Bozukluk*, lüzumsuz biçimde patolojikleştiren bir terim olarak görüldü; *Cinsiyet Gelişim Bozuklukları* olan tüm kişilerin sanki cerrahi veya hormonal müdahalelere ihtiyacı varmış gibi yanlış bir imaya yol açarak, CGB olarak etiketlenen bazı veya tüm durumların *normalden* sapma biçimi şeklinde anlaşılmasına neden olmaktadır (19). *Cinsiyet Gelişim Farklılıkları* kavramı bir alternatif olarak önerilmesine rağmen, bugün aktivistler, aileler, bireyler ve tıp çevreleri fenomeni tanımlamak için farklı terimler kullanmaktadır (20, 21, 22).

Kitaba dönecek olursak, Herculine Barbin'in anılarının Türkçe'ye çevrilmesi, hem yukarıda özetlemeye çalıştığım tartışmaların daha geniş bir okur kitlesine ulaşmasını sağlıyor hem de Barbin gibi unutulmuş terk edilmiş bir hekim olan İbrahim Şevki'yi ve dönem itibarıyla son derece cesur çevirisini yeniden gün ışığına çıkarıyor.

Hakem Değerlendirmesi: Dış Bağımsız.

Finansal Destek: Araştırma için herhangi bir maddi destek alınmamıştır.

KAYNAKLAR

1. Boyabatlı S, Aykut E. (Çeviri-Transliterasyon), Herculine Barbin, nam-ı diğer Alexina B. İstanbul: Sel Yayıncılık; 2019.

2. LaFrance M. The Struggle for True Sex: Herculine Barbin dite Alexina B and the Work of Michel Foucault. Canadian Review of Comparative Literature 2055;32:161-182.
3. Raporun Fransızca orijinali için bkz; Dr. Chesnet, Question d'identité. Vice de conformation des organes génitaux. Hypospadias. Erreur sur le sexe. (The question of identity; the malformation of the external genital organs; hypospadias; an error about sex). Annales d'Hygiène Publique et de Médecine Légale 1860;14:206-209. Bu rapor Foucault tarafından yeniden yayımlandı (Fransızca baskı: ss 135-138, İngilizce baskı: ss 124-128, Türkçe baskı: ss 131-134).
4. Goujon E. Étude d'un cas d'hermaphroditisme bisexuel imparfait chez l'homme. [A study of a case of incomplete hermaphroditism in a man]. Journal de l'Anatomie et de la Physiologie Normales et Pathologiques de l'Homme et des Animaux 1869;6:599-616. Bu rapor Foucault tarafından yeniden yayımlandı (Fransızca baskı: ss 139-151, İngilizce baskı: ss 128-144, Türkçe baskı: ss 135-147).
5. Tardieu A. Questions médico-légale de l'identité dans les rapports avec les vices de conformation des organes sexuels. (The medical/legal issue of identity in relation to irregular formation of the sexual organs). Paris: J. B. Baillière; 1874.
6. Foucault M. Histoire de la sexualité I. La Volonté de savoir, Paris: Gallimard; 1976. [The History of Sexuality Volume I. The Will to Knowledge translated by Robert Hurley, Harmondsworth: Penguin; 1978; Cinselliğin Tarihi Cilt, 1. Çev. Hülya Tufan, İstanbul: Afa Yayınları; 1993].
7. Barbin H. Herculine Barbin dite Alexina B. Paris: Gallimard; 1978.
8. Barbin H. Herculine Barbin. Being the Recently Discovered Memoirs of a Nineteenth-Century French Hermaphrodite (Introduction by Michel Foucault, translation by Richard McDougall). New York: Pantheon Books; 1980 [Vintage Books, 2010].
9. Aykut E. doktorasını Boğaziçi Üniversitesi Atatürk Enstitüsü'nde "Alternative Claims on Justice and Law: Rural Arson and Poison Murder in the 19th Century Ottoman Empire" (Adalet ve Hukuk Üzerinde Hak İddiaları: 19. Yüzyıl Osmanlı İmparatorluğu'nda Kırsal Kundaklama Vakaları ve Zehirle İşlenen Cinayetler) başlıklı tezyle 2011 yılında tamamladı. Lisans eğitimini Boğaziçi Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde, yüksek lisansını Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde tamamladı. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde öğretim üyesi olarak çalışmaktadır. İlgi alanları toplumsal cinsiyet tarihi, hukuk ve suç tarihi, tıp ve beden tarihi.
10. Aykut E. Herculine Barbin, "Hüviyet" ve Osmanlı'nın Tardieu'sü Doktor İbrahim Şevki. Herculine Barbin, Nam-ı diğer Alexina B. (Boyabatlı S, Aykut E. Çeviri-Transliterasyon), İstanbul: Sel Yayıncılık, 2019 içinde ss 229-252.
11. Mongeri hakkında bkz. Artvinli, F. "Pinel of Istanbul": Dr Luigi Mongeri (1815-82) and the Birth of Modern Psychiatry in the Ottoman Empire", History of Psychiatry, 29/4(2018):424-437. Toptaşı Bimarhanesi için bkz. Artvinli, F. Delilik, Siyaset ve Toplum. Toptaşı Bimarhanesi (1873-1927). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, 2013.
12. Ritti A. Éloge du Professeur Charles Lasègue lu à la séance publique annuelle de la Societé Médico-Psychologique du 27 Avril 1885(Paris; 1885). Antoine Ritti, Numüne-i İmtisal yahud Bağ-ı Faziletten bir Nihal (Çeviren: İbrahim Şevki). İstanbul: Mihran Matbaası; 1887.
13. Dreger A. Hermaphroditism and the Medical Invention of Sex. Cambridge, MA: Harvard UP; 1998.
14. Laybourn-Candlish A. The Discourse of the Scalpel and the Limbo of Nonidentity: Doing Justice to Herculine Barbin. Res Cogitans 2014;1:128-135.
15. Butler J. Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity. New York: Routledge; 2006 (1990).
16. Lee PA, Houk CP, Ahmed SF, Hughes IA; International Consensus Conference on Intersex organised by the Lawson Wilkins Pediatric Endocrine Society and the European Society for Paediatric Endocrinology. Consensus statement on management of intersex disorders. Pediatrics 2006;118:e488-e500. [Crossref]
17. Houk CP, Lee PA, Rapaport R. Intersex classification scheme: A response to the call for a change. J Pediatr Endocrinol Metab 2005;18:735-738. [Crossref]
18. Feder EK, Karkazis K. What's in a name? The controversy over "disorders of sex development". Hastings Center Report 2008;38:33-36. [Crossref]
19. Reis E. Divergence or disorder? The politics of naming intersex. Perspect Biol Med 2007;50:535-543. [Crossref]
20. Bennecke E, Köhler B, Röhle R, Thyen U, Gehrman K, Lee P, Nordenström A, Cohen-Kettenis P, Bouvattier C, Wiesemann C. Disorders or Differences of Sex Development? Views of Affected Individuals on DSD Terminology. J Sex Res 2020. [Crossref]
21. Tiryaki S, Tekin A, Yagmur I, Özen S, Özbaran B, Gökşen D, Darcan Ş., Ulman I, Avanoğlu A., Parental perception of terminology of disorders of sex development in Western Turkey. J Clin Res Pediatr Endocrinol 2018;10:216-222. [Crossref]
22. Aydın C. Medicalisation of Intersex and Variations of Sex Characteristics: An Analysis of the Medical Procedures through Narratives of Clinicians and Intersex Individuals in Turkey. Sabancı University, Institute of Social Sciences. Unpublished M.A. Thesis; 2018.